Till Maija Konstenius, PhD, leg. psykolog, enhetschef, NPM/Magnus Huss, Beroendecentrum Stockholm

Begäran om korrigering och klargörande av Hågastudien – en offentlig utredning

17 juni 2014

Den 8 december uppmärksammade jag dig på direkta fel i den publicerade ”Hågastudien”, (Klinisk prövning av långtidsverkande metylfenidat mot uppmärksamhetsstörning med hyperaktivitet (ADHD) hos kriminella med amfetaminberoende).

I ett svar av den 12 december bekräftar du att den i studien angivna uppgiften om *tid till första återfall i missbruk* (tid till första positiva urinprov) var felaktigt angiven i den i tidskriften Addiction publicerade studien [1] och i den till Socialstyrelsen inskickade rapporten [2].

”Vi tackar för uppmärksamheten och skickar en komplettering avseende denna variabel till tidskriften och berörda myndigheter.”

Socialstyrelsen har nu, den 16 juni, meddelat att man *inte* fått in någon korrigering från dig om de felaktiga uppgifterna.

Jag vill med det här brevet uppmana dig till att snarast skicka *korrigeringen* till Socialstyrelsen *tillsammans med ett fullständigt klargörande* av den aktuella punkten, enligt nedan.

Socialstyrelsen kan naturligtvis inte tillåta att bevisat felaktiga uppgifter finns publicerade på myndighetens webbplats, så det är av yttersta vikt att korrigeringen och klargörandet inlämnas omedelbart.

I rapporten till Socialstyrelsen står (s. 10) om *tid till första återfall i missbruk*:

> ”Tid (dagar) till första positiva urin för alla droger var signifikant kortare för placebogruppen (Md=**15** dagar, n=27) jämfört med MPH gruppen (Md=**29** dagar, n=27 …)” [Betonat här.]

Som du vet visar underlaget till uppgiften – som inte Socialstyrelsen har tillgång till – något helt annat.

Min genomgång (för hand) av underlaget visade att medianen för ”Time to first urine” i placebogruppen var **18** dagar, och i metylfenidatgruppen **22** dagar – till skillnad från **15** respektive **29** som finns angivet i er rapport.

Med ert statistikprogram kom ni sedan fram till att jag nog räknat (nästan) rätt och att tiden var **17** dagar (placebogruppen) och **22** dagar (Concertagruppen).

Det här innebär i stort sett skillnaden från *ett provtillfälle till ett annat*, som från prov 6 och 7 – då enbart två urinprov lämnades varje vecka. Och det på en tid av 22 veckor, med **44** möjliga prov. Det vill säga ingen egentlig skillnad alls.

Vad du också måste klargöra för Socialstyrelsen är att *en mycket stor andel* av de prov som räknades som ”första återfall i missbruk” för placebogruppen i själva verket var **missade** prov – personen dök helt enkelt inte upp mer eftersom de visste att de fick sockerpiller och inte var intresserade av att ta sig till kliniken för sådana. Dessa missade prov räknades rakt av – rent *spekulativt* – som ett återfall i missbruk, fullt likvärdigt med ett *bevisat* återfall i missbruk (genom ett faktiskt positivt prov).

Min beräkning ”för hand” såg ut så här – där **m**=missade prov och **p**=faktiskt positiva prov:

Dag till första positiva urinprov Placebogrupp
Räknat på att missade prov här räknas som positiva (utan att hanteras på annat sätt än faktiska positiva prov). Baserat på utlämnade dokument om retention i studien och underlaget till diagram om negativa/positiva urinprov.

Sex personer i placebogruppen anges ha avbrutit studien (”drop out”) under de två inledande fängelseveckorna (dag 1, 4, 13, 14, 14, 14); då alltså inga urinprov analyserades eller räknades. De anges här nedan som dag 15m (missat urinprov, avbrutit). Tredje veckan (dag 15-21) var den *första* i vilken urinproven analyserades. Ytterligare 10 försökspersoner anges ha avbrutit studien vecka 3, från dag 15 till 18-19. Dessutom anges fyra ha lämnat ett positivt urinprov (=p). Medianen (Md) blir då 18 (eller 19 dagar) till första positiva urinprov. *Inte 15 som det anges i forskningsrapporten.*

1. 15m
2. 15m
3. 15m
4. 15m
5. 15m
6. 15m

   Vecka 3:
7. 15m
8. 15m
9. 15**p**
10. 15**p**
11. 18-19m
12. 18-19**p**
13. 18-19m
14. **18-19p**
15. 18-19m
16. 18-19m
17. 18-19m
18. 18-19m
19. 18-19m

    Vecka 4-
20. 22p
21. 22m
22. 22m
23. 22m
24. 26-27m

    Vecka 5-
25. 41m
26. 72p
27. 89m

Dag till första positiva urinprov Metylfenidatgrupp
För metylfenidatgruppen blir motsvarande sammanställning som nedan. Två personer avbröt under fängelseveckorna, 3 under vecka 3, *men* ytterligare 7 personer i gruppen anges ha lämnat faktiska positiva urinprov (=p) under denna första vecka i frihet. Medianen (Md) blir då (runt) 22 dagar till första positiva urinprov för metylfenidatgruppen. *Inte 29 som det anges i forskningsrapporten.*

1. 15m

2. 15m
   Vecka 3:
3. 15**p**
4. 15**p**
5. 15**p**
6. 15**p**
7. 18-19m
8. 18-19m
9. 18-19**p**
10. 18-19**p**
11. 18-19**p**
12. 18-19m
    Vecka 4:
13. 22m
14. **22p**
15. 22m
16. 26-27p
17. 26-27m
    Vecka 5-
18. 30p
19. 30m
20. 34m
21. 41m
22. 44p
23. 48p
24. 54m
25. 60p
26. 103m
27. 168 (inga)

Jag tycker Socialstyrelsen – förutom de korrigerade siffrorna om tiden – förtjänar att veta att det för metylfenidatgruppen på ”vägen upp” till medianvärdet (14:e personen) fanns **8 faktiska återfall i missbruk (positiva prov) i Concertagruppen, medan det för placebogruppen fanns 4 faktiskt positiva prov.**

Ser nu fram mot att du skickar din korrigering och ditt klargörande av missade och faktiskt positiva prov till Socialstyrelsen.

Vänliga hälsningar
Janne Larsson
skribent

[1] Konstenius, M, Jayaram-Lindstrom, N, Guterstam, J, Beck, O, Philips, B, Franck, J. Methylphenidate for attention deficit hyperactivity disorder and drug relapse in criminal offenders with substance dependence: a 24-week randomized placebo-controlled trial. Addiction (Abingdon, England). 2013.
[2] Konstenius/Franck, Klinisk prövning av långtidsverkande metylfenidat mot uppmärksamhetsstörning med hyperaktivitet (ADHD) hos kriminella med amfetaminberoende, publicerad på Socialstyrelsens webbplats december 2013,
http://www.socialstyrelsen.se/psykiskhalsa/nationell-psykiatrisamordning-2005-2007/haga-studien